

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Marie Turkové, JUDr. Lenky Matyášové, JUDr. Petra Průchy a JUDr. Jiřího Pally v právní věci žalobkyně: **U. B.**, zast. JUDr. Romanou Lužnou, advokátkou, se sídlem Heinrichova 16, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 3. 9. 2010, č. j. 56 Az 62/2010 – 43,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 3. 9. 2010, č. j. 56 Az 62/2010 – 43, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Žalovaný rozhodnutím ze dne 23. 4. 2010, č. j. OAM-132/ZA-06-ZA13-2010, zamítl žádost žalobkyně o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně nedůvodné podle § 16 odst. 1 písm. d) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“). V odůvodnění rozhodnutí žalovaný uvedl, že dokument Hodnocení Mongolska jako bezpečné země původu ze dne 29. 1. 2010 klasifikuje Mongolsko jako bezpečnou zemi původu ve smyslu § 2 odst. 1 zákona o azylu. Z této informace vyplývá, že i přes trvající nedostatky splňuje Mongolsko základní demokratické principy v souladu s kritérii pro hodnocení bezpečné země původu a může být zařazeno na seznam bezpečných zemí původu. Poukázal na to, že žalobkyně neopustila svoji vlast na základě žádného relevantního důvodu ve smyslu zákona o azylu. Zdůraznil, že legalizace pobytu v souvislosti se záměrem dalšího pobytu na území České republiky není důvodem pro udělení mezinárodní ochrany. Shledal, že obavy žalobkyně v případě návratu do vlasti, které spatřovala ve ztrátě bydlení a nemožnosti splácet dlužnou částku za předchozí léčbu, nelze přiřadit k důvodům udělení azylu.

K otázce fyzického násilí, kterého se měl na žalobkyni dopustit její bývalý přítel, žalovaný poznamenal, že nepatří k relevantním důvodům pro udělení mezinárodní ochrany. Z informace Hodnocení Mongolska jako bezpečné země původu ze dne 29. 1. 2010 vyplývá, že mongolské zákony ukládají policistům přijímat a zpracovávat stížnosti, docházet na místa činu, vyslýchat pachatele a svědky, ukládat pokuty a zajišťovat obětem útulek. Žalobkyně se v průběhu azylového řízení nezmínila o tom, že by v zemi svého původu někdy požádala o pomoc orgány činné v trestním řízení. Konstatoval, že tvrzení žalobkyně o nedostupnosti a nízké úrovni poskytované lékařské péče v Mongolsku vylučuje zpráva Světové zdravotnické organizace, v níž je mimo jiné uvedeno, že vedoucím principem mongolského zdravotnického systému je dodávat mongolskému občanovi spravedlivou, přístupnou a kvalitní zdravotní péči a služby. Poukázal na to, že nezjistil a ani z výpovědí žalobkyně nevyplývá, že by jí v zemi původu hrozilo azylově relevantní pronásledování nebo hrozba vážné újmy. Jak plyne z použitých informací v azylovém řízení, Mongolsko je možno považovat za bezpečnou zemi původu a v řízení nebylo prokázáno, že by v případě žalobkyně tento předpoklad neplatil.

Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 3. 9. 2010, č. j. 56 Az 62/2010 – 43, žalobu zamítl, žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení a tlumočnici Ing. C.-A. S. přiznal odměnu za tlumočnický výkon ve výši 350 Kč. V odůvodnění uvedl, že žalobkyně nezpochybnila závěry žalovaného o tom, že Mongolsko je bezpečnou zemí. Připomněl, že žalobkyně měla ve správním řízení možnost se s materiálem, který vyhodnotil Mongolsko jako bezpečnou zemi, seznámit a měla možnost vůči němu uplatnit námitky, nic z toho však neučinila. Pokud jde o tvrzení, že žalobkyně je šamanka, a proto ji rodina pronásleduje, soud zdůraznil, že se jedná o tvrzení, která žalobkyně uvedla nově až v žalobě, v průběhu správního řízení o těchto skutečnostech vůbec nehovořila, přičemž tak mohla učinit. Poukázal na to, že při přezkumu správního rozhodnutí vychází ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době správního řízení, a proto k tomuto tvrzení žalobkyně nepřihlédl. Pokud žalobkyně obecně namítala, že žalovaný nedostatečně posoudil možnost udělení doplňkové ochrany, neshledal ji soud důvodnou, neboť žalobkyně nekonkretizovala, jaký mezinárodní závazek by jejím vycestováním mohl být porušen; z použitých podkladů, které hodnotily situaci v Mongolsku, v obecné rovině nevyplynulo, že by tam docházelo k porušování lidských práv. Poukázal dále na to, že tvrzení žalobkyně týkající se nedostatečné úrovně lékařské péče bylo žalovaným vyvráceno s odkazem na zprávu Světové zdravotnické organizace. Vzhledem k uvedenému podle názoru soudu rozhodl žalovaný správně, pokud žádost žalobkyně o udělení mezinárodní ochrany zamítl jako zjevně nedůvodnou podle § 16 odst. 1 písm. d) zákona o azylu, neboť žalobkyně přišla ze státu, který Česká republika považuje za bezpečnou zemi původu a nebylo prokázáno, že v jejím případě tento stát za takovou zemi považovat nelze.

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) včas kasační stížnost, v níž uvedla, že tzv. bezpečná země původu není jakákoliv země, kterou rozhodující osoba v České republice určí, nýbrž § 16 odst. písm. d) zákona o azylu navazuje na právo Evropské unie. Směrnice Rady 2005/85/ES ze dne 1. prosince 2005 o minimálních normách pro řízení v členských státech o přiznávání a odnímání postavení uprchlíka (dále jen „procedurální směrnice“) umožňuje zamítnout žádost jako zjevně nedůvodnou, pokud žadatel pochází z bezpečné země původu. Nicméně bezpečnou zemí

původu jsou země, které jsou tak dopředu v souladu s články 29 a 30 procedurální směrnice určeny, a pokud je jí známo, o její zemi původu žádné závazné určení nebylo přijato. Uvedla, že rozhodováno mělo být meritorně, nikoli ve zkráceném řízení. Poukázala na to, že vzhledem k tomu, co uvedla v řízení před správním orgánem a následně v žalobě u krajského soudu, se v případě návratu do Mongolska obává vážné újmy ve smyslu § 14a zákona o azylu. Byla toho názoru, že ze strany soudu jde o zásadní pochybení, které má dopad na její hmotněprávní postavení, a proto kasační stížnost splňuje kritéria přijatelnosti. Požádala o ustanovení zástupce z řad advokátů.

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti poukázal na to, že žádost o mezinárodní ochranu stěžovatelky zamítl jako zjevně nedůvodnou, neboť Mongolsko splňuje znaky bezpečné země podle § 2 odst. 1 zákona o azylu a nebylo v řízení prokázáno, že by tento stát nebylo možno za takovou zemi považovat. Proto považoval kasační stížnost za bezdůvodnou. Zdůraznil, že v napadeném rozhodnutí neshledal vycestování stěžovatelky za rozporné s mezinárodními závazky a užití podání kasační stížnosti vnímá jen jako sledující možnost jejího dalšího setrvání. Stěžovatelka nepředložila nic, co by jí mělo zabraňovat nebo znemožňovat odcestovat zpět do vlasti. Navrhoval, aby byla kasační stížnost zamítnuta.

Usnesením ze dne 21. 10. 2010, č. j. 56 Az 62/2010 – 53, ustanovil krajský soud stěžovatelce zástupkyni pro řízení o kasační stížnosti JUDr. Romanu Lužnou, advokátku.

V doplnění kasační stížnosti stěžovatelka označila důvody podle § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s. a namítala, že obavy z postihu ze strany rodiny z důvodu jejího vyznání, když uvedla, že je šamanka, a rodinné situace, kdy pro ni rodina nemá pochopení, pronásleduje a diskriminuje ji, odůvodňují udělení azylu podle § 12 písm. b) zákona o azylu. Tyto skutečnosti byly jak správním orgánem, tak soudem považovány za nedostatečně relevantní, přičemž toto hodnocení záleželo na pouhé domněnce irelevance obou státních orgánů bez řádného podložení důkazy. Poukázala na to, že soud i žalovaný vycházeli z předpokladu, že pronásledování nebo odůvodněný strach z pronásledování se vztahuje pouze na jednání ze strany stáních orgánů. Uvedla, že Nejvyšší správní soud sice mnohokrát judikoval, že ohrožení ze strany soukromé osoby není důvodem pro udělení azylu, na druhé straně rozsudkem publikovaným ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu pod číslem 1347/2007 uznal, že za pronásledování nebo odůvodněný strach z pronásledování může být považována situace, kdy by státní orgány země původu systematicky odmítaly poskytovat jednotlivcům ochranu před šikanou vyvolanou netolerancí k jejich náboženskému vyznání. V rozsudku č. j. 1 Azs 86/2008 – 101, Nejvyšší správní soud judikoval, že pronásledování soukromými osobami může být podle konkrétních okolností považováno za relevantní důvod z hlediska § 12 písm. b) zákona o azylu. Tímto se žalovaný ani soud nezabývali a soustředili se pouze na jednání státních orgánů v Mongolsku, ne však již na jejich nejednání v situacích, kdy by jednat měly. Stěžovatelka sama neměla možnost předložit důkazy ke svým tvrzením a poukázala na rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 5 Azs 66/2008 – 70. Zdůraznila, že soud místo vypořádání se s nedostatečnou argumentací žalovaného přisvědčil jeho neúplnému zdůvodnění a žalobu zamítl. Navrhovala, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaný ve vyjádření k doplnění kasační stížnosti pro úplnost poznamenal, že stěžovatelka podala dne 6. 5. 2010 opakovanou žádost, k jejímž důvodům uvedla, že jsou stejné jako v předchozí žádosti. Žalovaný nenalezl žádné nové skutečnosti ve smyslu zákona o azylu, jež by vyžadovaly opakované posouzení. Vzhledem k tomu, že druhou žádost podala až poté, co byla po ztrátě zaměstnání a neúspěšných krocích zajistit si zde pobyt pomocí zprostředkovatele zadržena cizineckou policií bez povolení k pobytu a umístěna v zařízení pro zajištění cizinců, a až po uložení správního vyhoštění, považoval opakované podání žádosti za čistě účelové a spekulativní s cílem oddálit výkon správního rozhodnutí, tj. její nucený odjezd z České republiky. Neshledal naplnění podmínek stanovených v § 10a písm. e) zákona o azylu a řízení ve smyslu § 25 písm. i) zákona o azylu zastavil. Žalobu podanou proti tomuto rozhodnutí Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 26. 7. 2010, č. j. 56 Az 69/2010 - 19, zamítl. Setrval na návrhu, aby byla kasační stížnost zamítnuta.

Nejvyšší správní soud shledal podanou kasační stížnost přípustnou a přijatelnou a napadený rozsudek přezkoumal v souladu s § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán rozsahem a důvody, které stěžovatelka v kasační stížnosti uplatnila. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Podle § 103 odst. 1 s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené a) nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení, b) vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost, a d) nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Z obsahu správního spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že stěžovatelka v žádosti o udělení mezinárodní ochrany ze dne 2. 4. 2010 uvedla, že Mongolsko opustila dne 27. 6. 2008. Z novin se dozvěděla o možnosti práce v zahraničí. Jako důvod opuštění země původů uvedla, že utíká před jedním člověkem. Od roku 2002 žila s jedním mužem, nebyli sice sezdaní, ale žili jako manželé. Hodně pil, bil ji. Další důvod příjezdu do České republiky byly zdravotní problémy. Vypověděla, že *„v roce 2005 jsem začala být nemocná – začla jsem po celém těle otékat, tam kde jsem měla svaly tak jsem měla vyrážky, praskaly mi cévy, měla jsem tam zánět, to vše v důsledku častého bytí. Celkově jsem měla poškozené žíly a svaly. Časem jsem nemohla vstát ani z postele a musela jsem jenom ležet. Obrátila jsem se na mongolské doktory, ti mi řekli, že by mi museli amputovat ruce a nohy. Rodiče prodali svůj dům a zaplatili mi léčení v Číně - město Kukh. Tam mě dali dohromady. Nemoc spočívá v tom, že pokud je léčena tak je v normě pokud se přestane léčit tak se vrátí. [...] Když jsem se vrátila z léčení v Číně, byla jsem v Mongolsku 2 měsíce a znovu se objevili ty příznaky, začala jsem otékat. Zase jsem se vrátila do Číny a pořád dokola. Bylo to asi více než desetkrát. Naposledy v 01/2008.“* Zdůraznila, že ji bývalý přítel neustále vyhledává, zajímá se o to, zda je v Mongolsku, rodiče bydlí po podnájmech. V Mongolsku jí bývalý přítel vyhrožoval

zabitím, nyní vyhrožuje rodičům, že „*mají držet pusu jinak uvidí*“. Poukázala na to, že když se naposledy vrátila do Mongolska, získala v dubnu roku 2008 pracovní vízum. Po celou dobu byla skutečnost, že chce opustit Mongolsko, tajná, aby se to její bývalý přítel nedozvěděl.

Ve vlastnoručně psaném prohlášení z téhož dne uvedla, že utíká pře svým mužem. Hodně ji bil, dával jí nůž pod krk, mířil na ni pistolí. Opakovaně jí vyhrožoval zabitím. Pochází z bohaté rodiny, takže je schopen provést cokoli. Ke konci kolem ní poté, co ji zbil, rozlil benzín a zapálil jej. Zdůraznila, že z něho má velký strach, protože v případě, že ji potká, vyhrožuje zabitím. Stále stěžovatelku hledá, pokud se vrátí do Mongolska, zabije ji. Poukázala na to, že v Mongolsku nemá kde bydlet, nemá peníze, práci, nemá nic, a proto se nechce vrátit.

Při pohovoru k důvodům žádosti o udělení mezinárodní ochrany, který se konal dne 13. 4. 2010, stěžovatelka dále uvedla, že v Mongolsku vystudovala v roce 2001 střední školu s maturitou. Od roku 2002 do roku 2006 pracovala jako prodavačka. V letech 2006 až 2007 pracovala jako pomocná síla v kuchyni. Z Mongolska vycestovala dne 27. 6. 2008 a přicestovala do České republiky přes Rusko, Bělorusko a Polsko dne 4. 7. 2008. Jako důvody, pro něž opustila zemi původu, uvedla, že v České republice získala pracovní místo a útěk před jejím přítelem, s nímž žila pět let a který ji týral a fyzicky napadal. V důsledku tohoto bití byla hospitalizována s otoky po celém těle. V Mongolsku jí tamní lékaři nebyli schopni poskytnout adekvátní léčbu, proto se rozhodla odjet v listopadu roku 2005 do Číny, do autonomní oblasti Vnitřní Mongolsko, města Khukh Khot. Léčila se tam dva měsíce. Lékaři nevěděli, co jí bylo. Na tuto léčbu si její otec vzal úvěr, za nějž dal do zástavy svůj byt. O byt nakonec přišel a ona musí sehnat peníze na to, aby tento dluh zaplatila. Do České republiky se rozhodla odjet na přání matky, jelikož kamarádka její matky zde měla dceru a od ní se dozvěděla, že je zde možné pracovat a o práci, kterou zde vykonávala, se dověděla přes inzerát. Byla informována o tom, že pracovní doba v České republice činí 8 hodin a že zde není práce tolik fyzicky náročná. Také potřebovala získat peníze na léčbu v Číně. Právě z důvodu její léčby v Číně si její otec vzal v bance úvěr, za nějž ručil svým bytem. Úvěr nebyli schopni splatit, proto jej banka zabavila. Do České republiky přicestovala na základě pracovního víza, které bylo vystavené na dobu pěti měsíců, pracovní smlouvu a ubytování jí zde zajistil zprostředkovatel. Uvedla, že její zaměstnavatel ji pak již nechtěl zaměstnat, obrátila se proto na jinou pracovní agenturu, která jí zajistila práci a prodloužila vízum. Vše probíhalo v pořádku až do března 2009, než pracovní agentura, jež jí zprostředkovala zaměstnání, musela ukončit činnost a ona neměla práci ani prodloužené vízum. V srpnu 2009 se obrátila na Mongola, který měl přes nějakého Ukrajince zajistit, aby jí prodloužili vízum; ten však i s jejími penězi z České republiky utekl. Obrátila se proto na další zprostředkovatelku z Mongolska, která jí zajistila prodloužení víza o půl roku (do února roku 2010). Po skončení platnosti víza se obrátila na jinou mongolskou zprostředkovatelku, která s jejími penězi ve výši asi 9000 Kč opět utekla mimo území České republiky. Vízum jí tedy propadlo k 28. 2. 2010. Poté ji kontrolovala cizinecká policie, která ji zadržela a vystavila jí měsíční výjezdní vízum. V době platnosti výjezdního víza požádala o udělení mezinárodní ochrany. O této možnosti se dozvěděla od známých. Na otázku, proč požádala o udělení mezinárodní ochrany s odstupem dvou let, odpověděla, že dříve měla agenturu, která jí zajišťovala práci a prodlužovala jí vízum, nyní má výjezdní vízum, a chtěla by si proto legalizovat v České

republice pobyt, zde chce zůstat a pracovat. Pobyt si nezlegalizovala předtím, než ji kontrolovala cizinecká policie, protože stále věřila, že jí známá z Mongolska zlegalizuje pobyt v České republice, což se ovšem nestalo. Uvedla, že má zdravotní potíže - otoky na nohách, které začnou hnisat. Lečí se bylinkovými čaji. Léčila se v nemocnici v Plzni asi 11. září minulého roku.

V projednávaném případě byla žádost stěžovatelky o udělení mezinárodní ochrany zamítnuta jako zjevně nedůvodná ve smyslu § 16 odst. 1 písm. d) zákona o azylu.

Rozšířený devítičlenný senát Nejvyššího správního soudu v usnesení ze dne 25. 1. 2011, č. j. 5 Azs 6/2010 – 107, dostupné na www.nssoud.cz, vyslovil následující právní názor: „*Žádost o poskytnutí mezinárodní ochrany posuzuje správní orgán na základě skutečností, které žadatel uvede či které ve správním řízení jinak vyjdou najevo, a to z hlediska všech zákonných forem této ochrany, které se k těmto skutečnostem vztahují. Zamítnout žádost podle § 16 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, může správní orgán jen tehdy, nepřichází-li v úvahu žádná z takovýchto forem mezinárodní ochrany; tento závěr musí v rozhodnutí odůvodnit.*“ Jak dále uvedl rozšířený senát v odůvodnění tohoto usnesení, „*[z]jevnou nedůvodnost žádosti o udělení mezinárodní ochrany je však nutno posuzovat z hlediska všech forem mezinárodní ochrany upravených zákonem o azylu. Žádost o udělení mezinárodní ochrany lze tedy zamítnout podle § 16 zákona o azylu pouze tehdy, je-li skutečně zjevně nedůvodná nejen z hlediska § 12 a § 14a zákona o azylu, ale i z hlediska § 13, § 14 a § 14b zákona o azylu. Tomu nebrání ani dikce § 14 zákona o azylu. I v případě rozhodnutí podle § 16 zákona o azylu totiž [...] musely být v předchozím řízení nutně zvažovány případné důvody pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu. Pokud nebyly shledány, tedy žádost byla vyhodnocena z hlediska tohoto ustanovení jako zjevně nedůvodná, je třeba se dále zabývat tím, zda zde nejsou relevantní důvody podle § 14 zákona o azylu. Obdobné závěry platí i pro azyl a doplňkovou ochranu za účelem sloučení rodiny podle § 13 a § 14b zákona o azylu.*“

Jako zjevně nedůvodná podle § 16 odst. 1 nebo 2 zákona o azylu může být podle závěrů rozšířeného senátu zamítnuta pouze taková žádost o udělení mezinárodní ochrany, která je zjevně nedůvodná z hlediska všech forem mezinárodní ochrany, tj. z hlediska § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona o azylu. Správní orgán je proto povinen v rozhodnutí podle § 16 zákona o azylu uvést, proč je žádost zjevně nedůvodná z hlediska všech v úvahu připadajících zákonných forem mezinárodní ochrany. Tyto závěry správního orgánu následně podléhají kognici správních soudů. To také znamená, že pokud žadatel uvede nebo ve správním řízení ve věci mezinárodní ochrany vyjdou najevo skutečnosti, pro něž nelze považovat žádost z hlediska, byť jen jedné z forem mezinárodní ochrany, za zjevně nedůvodnou a které vyžadují hlubší posouzení či doplnění podkladů pro rozhodnutí, posoudí správní orgán tuto žádost v rámci běžného, tzn. nezkráceného řízení, jež zpravidla končí rozhodnutím o udělení, respektive neudělení jednotlivých forem mezinárodní ochrany.

V dané věci stěžovatelka jako jeden z důvodů své žádosti zmínila onemocnění, které v žádosti o udělení mezinárodní ochrany ze dne 2. 4. 2010 specifikovala tak, že „*v roce 2005 jsem začala být nemocná – začla jsem po celém těle otékat, tam kde jsem měla svaly tak jsem měla vyrážky, praskaly mi cévy, měla jsem tam zánět, to vše v důsledku častého bytí. Celkově jsem měla poškozené žíly a svaly. Časem jsem nemohla vstát ani z postele a musela jsem jenom*

ležet. Obrátila jsem se na mongolské doktory, ti mi řekli, že by mi museli amputovat ruce a nohy. [...] Nemoc spočívá v tom, že pokud je léčena tak je v normě pokud se přestane léčit tak se vrátí." V protokolu o pohovoru k žádosti o udělení mezinárodní ochrany ze dne 13. 4. 2010 k tomu doplnila: „*Mám otoky na nohách, poté mi vzniknou vyrážky, které začnou hnisat. Lečím se bylinkovými čaji. Ležela jsem v nemocnici v Plzni. Asi 11. září minulého roku.*"

Podle § 14 zákona o azylu může žalovaný udělit žadateli azyl z humanitárního důvodu v případě hodném zvláštního zřetele. Jak uvedl Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 11. 3. 2004, č. j. 2 Azs 8/2004 – 55, www.nssoud.cz, „*[s]mysl institutu humanitárního azylu lze spatřovat v tom, aby rozhodující správní orgán měl možnost azyl poskytnout i v situacích, na něž sice nedopadá žádná z kautel předpokládaných taxativními výčty ustanovení § 12 a § 13 zákona o azylu, ale v nichž by bylo přesto patrně „nehumánní" azyl neposkytnout. [...] Správní orgán díky tomu může zareagovat nejen na varianty, jež byly předvídatelné v době přijímání zákona o azylu jako obvyklé důvody udělování humanitárního azylu – sem lze příkladmo zařadit například udělování humanitárního azylu osobám zvláště těžce postiženým či zvláště těžce nemocným [...]*" Mezi případy hodné zvláštního zřetele mohou tedy patřit situace, kdy žadatel trpí zvláště těžkým postižením nebo onemocněním.

Zamítl-li žalovaný žádost o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně nedůvodnou podle § 16 odst. 1 písm. d) zákona o azylu, bylo jeho povinností posoudit, zda se jedná o žádost zjevně nedůvodnou z hlediska všech v úvahu připadajících zákonných forem mezinárodní ochrany. Vzhledem k tomu, že stěžovatelka uvedla jako důvod své žádosti o udělení mezinárodní ochrany zdravotní potíže, měl žalovaný posoudit, zda je žádost stěžovatelky zjevně nedůvodná také z hlediska humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu. Jinými slovy, žalovaný měl v prvé řadě posoudit, zda onemocnění stěžovatelky může být v daném případě důvodem pro udělení azylu z humanitárních důvodů a své rozhodnutí z toho hlediska řádně odůvodnit.

Žalovaný se však ve svém rozhodnutí otázkou, zda je žádost zjevně nedůvodná i z hlediska § 14 zákona o azylu, tj. zda tvrzené onemocnění stěžovatelky nemůže být důvodem pro udělení azylu z humanitárních důvodů, v napadeném rozhodnutí nezabýval, ačkoliv byla stěžovatelka na tyto skutečnosti dotazována v průběhu pohovoru dne 13. 4. 2010. Žalovaný tak nedostál své povinnosti řádně odůvodnit své rozhodnutí. Toliko uvedl, že tvrzení stěžovatelky o nedostupnosti a nízké úrovni poskytované lékařské péče ve vlasti vylučuje zpráva Světové zdravotnické organizace (WHO) o situaci ve zdravotnictví v Mongolsku za rok 2007 ze dne 18. 4. 2008, která konstatuje, že vedoucím principem mongolského zdravotnického systému je dodávat každému mongolskému občanovi spravedlivou, přístupnou a kvalitní zdravotní péči a služby. Krajský soud proto měl rozhodnutí žalovaného pro nepřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů zrušit a vrátit mu věc k dalšímu řízení. Avšak ani krajský soud se otázkou udělení humanitárního azylu z hlediska onemocnění stěžovatelky v napadeném rozsudku nezabýval. Z tohoto důvodu je i rozsudek krajského soudu nepřezkoumatelný (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 6. 2007, č. j. 5 Afs 115/2006 - 91, www.nssoud.cz).

Nejvyšší správní soud podotýká, že je povinen zohlednit, že v mezidobí po vydání rozhodnutí správního orgánu (i po vydání rozsudku krajského soudu) bylo rozšířeným senátem Nejvyššího správního soudu vydáno rozhodnutí, jenž mění interpretační závěry

dopadající na projednávaný případ. Touto otázkou se podrobně zabýval rozšířený senát zdejšího soudu v usnesení ze dne 21. 10. 2008, č. j. 8 As 47/2005 – 86, www.nssoud.cz, v němž vyslovil, že *„[ú]kolem soudní judikatury je řešení konkrétních sporů; to je z povahy věci zaměřeno do minulosti a ke konkrétní kauze. Tento primární charakter rozhodovací činnosti soudů však doznává na úrovni vrcholných soudů proměny, a fortiori v rámci judikaturu sjednocujícího tělesa uvnitř vrcholného soudu. Zatímco požadavek zákonnosti rozhodovací činnosti směřuje k případné korekci rozhodnutí jednotlivé kauzy, zajištění jednoty rozhodující činnosti (obé § 12 odst. 1 s. ř. s.) je svojí povahou aktivitou zaměřenou spíše do budoucna. Činnost rozšířeného senátu se pak v souladu s § 17 odst. 1 s. ř. s. zaměřuje především na druhý ze zmiňovaných úkolů Nejvyššího správního soudu: na do budoucna orientované sjednocování odlišných právních názorů. Z výše uvedeného plyne, že pokud, jako je tomu v kupříkladu v projednávané věci, rozšířený senát Nejvyššího správního soudu sjednotí doposud rozdílný přístup senátů zdejšího soudu stejně jako krajských soudů rozhodujících ve věcech správního soudnictví, účinky tohoto rozhodnutí jsou orientovány výlučně do budoucna. Ustálená judikatura vrcholných soudů představuje ve svém materiálním rozměru právní normu. Změnu či zpřesnění této judikatury pak lze ve funkčním smyslu považovat za novelu právního předpisu s temporálními účinky, které změna právního předpisu tradičně má. Tato skutečnost má tedy v projednávané věci následující účinky: Změna či zpřesnění judikatury není dostatečným důvodem pro využití mimořádných opravných prostředků ve věcech týkajících se stejného právního problému, které však byly před vydáním usnesení rozšířeného senátu pravomocně skončeny ve správním řízení a proti kterým nebyla v odpovídající lhůtě podána správní žaloba - obdobně viz např. nález ÚS ze dne 1. 3. 2004, sp. zn. IV. ÚS 792/02, Sb. n. u. ÚS, sv. 32, č. 31, s. 281 či nález ÚS ze dne 15. 4. 2004, sp. zn. IV. ÚS 178/03, Sb. n. u. ÚS, sv. 33, č. 20, s. 417. Soudy rozhodující ve správním soudnictví však mají povinnost od okamžiku vyhlášení rozhodnutí rozšířeného senátu podle tam zaujatého právního názoru postupovat ve všech probíhajících a v budoucnu zahájených řízeních.“*

Je třeba dále zdůraznit, že žalovaný ani krajský soud se blíže dalšími důvody, pro něž stěžovatelka žádala o mezinárodní ochranu, a to možností pracovat v České republice, aby mohla zaplatit dluhy rodičům, které vznikly z důvodů jejího léčení, a obavami před pronásledováním ze strany druha, nezabývali, z příslušných zpráv si vybrali pouze skutečnosti, které podporovaly závěr o nedůvodnosti žádosti stěžovatelky. Nevzali tak v potaz závěry informací, které byly součástí správního spisu, o tom, že domácí násilí v Mongolsku je vážný problém (viz Hodnocení Mongolska jako bezpečné země ze dne 29. 1. 2010, bod 1.2.5 Ženy) nebo že mongolské zdravotnictví je sužováno mnoha nedostatky v poskytování zdravotní péče [zpráva Světové zdravotnické organizace (WHO) o situaci ve zdravotnictví v Mongolsku za rok 2007 ze dne 18. 4. 2008, bod 2.5, 3.4. a 3.5]. Mongolsko nelze, byť je tak žalovaným hodnoceno, v těchto oblastech považovat za zcela bezpečnou zemi původu. Je proto otázkou, zda za této situace nemělo být rozhodnuto věcně, tj. nikoli ve zkráceném řízení žádost jako zjevně nedůvodnou zamítnout podle § 16 odst. 1 písm. d) zákona o azylu.

Žalovaný v napadeném rozhodnutí dále uvedl, že se stěžovatelka v průběhu řízení o udělení mezinárodní ochrany nikdy nezmínila o tom, že by v zemi původu někdy požádala o pomoc místní orgány činné v trestním řízení. V této souvislosti je nutné poukázat na to, že povinností žalovaného, respektive pracovníků, kteří provádějí osobní pohovor, je vhodným způsobem jeho vedení a kladení otázek vytvořit podmínky pro

zjištění všech relevantních okolností žádosti konkrétního žadatele. Pro posuzovanou věc to znamená, že se tazatel měl stěžovatelky dotázat na to, zda se někdy v spojitosti s násilím ze strany druha obrátila na mongolské orgány činné v trestním řízení, zda jí odepřely poskytnout ochranu, nebo v případě, pokud se na ně neobrátila, z jakých důvodů tak neučinila. To však ze strany žalovaného nebylo učiněno a nelze za této situace hovořit o tom, že by žalovaný vyvinul maximální úsilí k tomu, aby zjistil všechny relevantní okolnosti azylového příběhu stěžovatelky.

Nepřípadná je argumentace krajského soudu závěry rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 10. 2009, č. j. 1 Azs 13/2009 - 61, podle něhož *„[ú]prava obsažená v § 16 odst. 1 písm. d) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění účinném do 20. 12. 2007, není v obecné rovině v rozporu s mezinárodními závazky České republiky*". Ustanovení § 16 odst. 1 písm. d) zákona o azylu, ve znění účinném do 20. 12. 2007, mělo následující znění: *žádost o udělení mezinárodní ochrany se zamítne jako zjevně nedůvodná, jestliže žadatel v opakovaně podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany uvede skutečnosti v zásadě shodné či obdobné jako v žádosti předchozí anebo uvede skutečnosti jiné, které mu však byly či musely být známé již při podání předchozí žádosti o udělení mezinárodní ochrany.* Právní závěry zmíněného rozsudku tedy nelze na nyní posuzovanou věc vztahovat.

Vzhledem k uvedenému dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost je důvodná, proto podle § 110 odst. 1 s. ř. s. napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm bude krajský soud vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.). V novém rozhodnutí rozhodne krajský soud také o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti, včetně odměny ustanovené zástupkyni (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. dubna 2011

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu